

Budućnost hrvatske filozofije

Uz temu

Tematski blok »Budućnost hrvatske filozofije« okuplja tekstove članova Kruga mladih urednika časopisa *Filozofska istraživanja* i predstavlja prilog razmišljanjima o tematskoj mnogolikosti prisutnoj u hrvatskoj filozofiji, kao i projekcijama budućih istraživanja hrvatske filozofije i filozofskih interesa među hrvatskim filozofima. Povijesni karakter razmatranja budućnosti hrvatske filozofije neizostavan je jer je prošlost uvijek (i jedini) kontekst iz kojega čitamo budućnost. Budući da je ovaj temat osmišljen 2017. godine, povodom 60. obljetnice osnivanja Hrvatskog filozofskog društva, pogled na višedesetljetno djelovanje Hrvatskog filozofskog društva, kao najdugovječnijeg i najplodonosnijeg medija filozofskog života u Hrvatskoj, ponukao nas je na promišljanje suvremene hrvatske filozofije, a zatim i na daljnja i proširena istraživanja – istraživanja suvremene hrvatske filozofije u kontekstu cjelokupne povijesti hrvatske filozofije te istraživanja suvremene hrvatske filozofije u kontekstu europske i svjetske filozofije.

Govorimo li o prikazima hrvatske filozofijske baštine, »prvi orijentacioni pokušaj sistematskog prikaza priloga nekih naših filozofskih pređa evropskoj filozofskoj misli«¹ dolazi nam s rektorskim govorom Franje Markovića. U svom govoru, koji je »najprije (...) objavljen u *Vijencu* i *Narodnom listu*, a otisnut je i u prvom broju časopisa *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine* (1975), te u hrestomatiji *Novija hrvatska filozofija* (1995)«,² Marković nastoji »prikazati u kratkoj crti filozofijske radnike sinove naše domovine u prošla četiri vieka od 15. do 18.« i istaknuti »one pobude, koje nam današnjikom njihov rad podaje«. ³ No postavlja i niz zadataka budućim istraživačima hrvatske filozofije:

1. izraditi popis hrvatskih filozofa;
2. ukazati na njihovu pripadnost hrvatskom filozofskom korpusu;
3. pronaći njihova djela;
4. ustanoviti naslove tih djela;
5. izraditi popis djela hrvatskih filozofa;
6. djela hrvatskih filozofa prevesti na hrvatski jezik;
7. osnovati 'pristojnu filozofijsku knjižnicu'.«⁴

1

Vladimir Filipović, »Uvodna napomena urednika uz fotokopiju rektorskoga govora prof. Franje Markovića«, *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine* 1 (1975) 1, str. 15–39, str. 15 [str. 255–279, str. 255].

2

Ivan Peklić, »Ususret 130. obljetnici Markovićeve rektorskoga govora (1881): ostvareni zadaci u istraživanju hrvatske filozofske baštine«, *Cris* 13 (2011) 1, str. 157.

3

Franjo Marković, »Filozofijske struke pisci hrvatskoga roda s onkraj Velebita u stoljećih XV. do XVIII.«, str. 257, prema: I. Peklić, »Ususret 130. obljetnici Markovićeve rektorskoga govora (1881)«, str. 156–163, str. 157.

4

Ibid.

Marković je zadatke domaćim povjesničarima filozofije definirao prema potrebama koje mu se nalažu u danom društveno-povijesnom kontekstu. Nažalost, Marković nije mogao predvidjeti »pokušaj« radikalnog raskola unutar same filozofije na analitičku i kontinentalnu struju, posebice nakon Drugog svjetskog rata; nasilni rez metodološkim skalpelom koji bi u konačnici amputirao sve ono što je metastaziralo na »filozofiji tijela, duha i uma«, od grčke filozofije do danas. Marković ne pretpostavlja ni jedan vid destruktivnog djelovanja kojime bi se unutar hrvatske filozofije stvarale podjele. Štoviše, motivacija mu je, u pogledu na hrvatsku filozofiju, uvijek samo konstruktivna i produktivna. Njegovi su zadaci za hrvatske filozofe svezremani i otporni na ideološko-politička i metodološka previranja. Riječima Zlatka Posavca:

»Premda nije napisana ni jedna povijest hrvatske filozofije, danas je sasvim jasan postulat da ona može i mora biti napisana. Neodgodivost te zadaće više nije dvojbena, a njeno odgađanje po svojim posljedicama itekako je plauzibilno za one koji znaju o čemu je riječ bez obzira na to je li njihov odnos spram jedne takve zadaće pozitivan ili negativan. U oba slučaja svaka od tih strana zna težinu konsekvencija.«⁵

Posavčev osvrt na stanje u istraživanju povijesti hrvatske filozofije ukazuje na širu potrebu sistematizacije baštine. U tom bi se kontekstu čak i jedan opširni enciklopedijski pokušaj prikazivanja trenutnog stanja, na početku 21. stoljeća, mogao učiniti kao »skakanje pred rudo«. No prikazati trenutne interese kroz odabir pojedinačnih tema, o kojima govore u tematu priloženi članci, daje nam orijentacijski okvir.

Ovaj temat ne pretendira na to da svojom objavom podmiri neki od Markovićeve zahtjeva, ali je skromno svjedočanstvo o tome da se djela hrvatskih filozofa još uvijek prikupljaju, da ih se još uvijek čita te da se nad njima još uvijek misli, kao i da filozofiranje nad hrvatskim filozofima i s njima jest budućnost hrvatske filozofije ili barem važan zadatak te budućnosti.

Uspjeh simpozija *Suvremena hrvatska filozofija* koji je održan 2007. godine u Zagrebu, povodom 50. obljetnice Hrvatskog filozofskog društva, čiji su rezultati dijelom objavljeni u istoimenom tematskom bloku časopisa *Filozofska istraživanja* (br. 111, god. 28 /2008/, sv. 3), motiv je taj da se nakon deset godina – koje su, kako za Hrvatsko filozofsko društvo, tako i za hrvatsku filozofiju općenito, bile burne i plodne – zapitamo o *budućnosti hrvatske filozofije*. U ovom tematskom bloku nalaze se prilozi istraživanjima pojedinih aspekata suvremene hrvatske filozofije i njihova kontekstualizacija s obzirom na cjelokupnu povijest hrvatske filozofije te povijest i stanje filozofije u svijetu. Neke od priloženih tema predstavljene su kroz afirmaciju integrativne bioetike i filozofski fundiranog integrativnog mišljenja, reafirmaciju marksističke filozofije i nasljeđa Praxis-škole te razvijanje filozofije psihe, ali prisutne su i teme iz povijesti hrvatske filozofije, koje nerijetko ostaju ostavljene postrani.

Marko Kos

5

Zlatko Posavac, »Kruno Krstić kao istraživač i povjesnik hrvatske filozofije«, *Prilozi*

za istraživanje hrvatske filozofske baštine 22 (1996) 1–2, str. 267–307, str. 267.